

חברים יקרים:

הרינו מתכבדים לשלוח אליכם עדכונים, רשמים ומאמרים בתחום המס. קריאה נעימה.

מס הכנסה : "הפסד מנייר ערך זר כתוצאה

מירידת שער המט"ח - האם בר קיזוז לצרכי

מס?"

כללי

רבים מהישראלים משקיעים כספים בניירות ערך זרים, לצורך פיזור תיק ההשקעות. בשנים האחרונות, לאור ירידת שערי הדולר והיורו ביחס לשקל (תיסוף השקל), ספגו אותם משקיעים ישראלים הפסדים מימוניים, גם במקרה שערכו הריאלי של נייר הערך עלה, שכן שוויו לאחר המרה לשקלים ירד. כך למשל אם נייר ערך זר נרכש בשווי של 100 דולר, לפי שער חליפין דולר - שקל של 1:4 ונמכר תמורת 110 דולר לפי שער חליפין של 1:3.5, ברור, כי ברמה השקלית שכרי נגמר בהפסדי. כפועל יוצא מכך, השאלות העולות הן, מהי משמעותו של אותו הפסד לצורך מס? וכיצד הוא בא לידי ביטוי בחישוב רווח ההון על נייר הערך? פסקי דין מהעת האחרונה קבעו אומנם, כי ירידת שער המטבע אינה יוצרת "הפסד הון", ולכן לא ניתן לקזזה כנגד רווחים אחרים, אך אנו סבורים, כי טרם נאמרה המילה האחרונה בסוגיה זו ובהחלט ניתן גם היום לקזז הפסדים אלו בעת מכירת נייר הערך עצמו. נבהיר להלן את עמדתנו.

חישוב רווח הון - הוראות פקודת מס הכנסה

נתחיל במעט הסבר טכני. הוראות החישוב של רווחי/הפסדי הון במכירת ניירות ערך מצויות בחלק ה' לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"), ובפרט בסעיף 88 לפקודה, הוא סעיף ההגדרות.

לצורך חישוב רווח ההון ובהתאם לכללי מס הכנסה (המרה לשקלים חדשים של סכומים שמקורם מחוץ לישראל), התשס"ד-2003 (להלן: "הכללים"), יש לקבוע את התמורה ממכירת נייר הערך, לרבות נייר ערך זר, בשקלים, בהתאם לשער החליפין של המטבע הזר ביום המכירה. במקביל, יש לקבוע את המחיר המקורי של נייר הערך הזר בשקלים, בהתאם לשער החליפין של המטבע ביום הרכישה. ההפרש ביניהם הוא רווח ההון, אותו יש לפצל למרכיב הריאלי ולמרכיב האינפלציוני. המרכיב הריאלי ("רווח הון ריאלי") מוגדר כ"רווח ההון פחות הסכום האינפלציוני", ואילו ה"סכום האינפלציוני" מוגדר כ"חלק ריווח ההון השווה לסכום שבו עולה יתרת המחיר המקורי המתואם על יתרת המחיר המקורי", והוא למעשה מכפלה של המחיר המקורי במדד.

"מדד" לעניין זה מוגדר כ"מדד המחירים לצרכן...; על אף האמור, לעניין נייר ערך בידי יחיד, הנקוב במטבע חוץ או שערכו צמוד למטבע חוץ, יראו את שער המטבע כמדד".

כלומר, אם מדובר ביחיד, התיאום של המחיר המקורי של נייר הערך ייעשה לפי שער המט"ח.

ניתן לטעון שלא קיים סכום אינפלציוני כלל. את חישוב רווח ההון צריך לבצע לפי הכללים:

תמורה	420 (= 100 * 1.2 * 3.5)
מחיר מקורי	400 (= 100 * 1 * 4)
רווח הון	20

לצד הגדרות סעיף 88 לחוק ולהנחיות החישוב בכללים, קובע סעיף 92(א)(1) לפקודה, את הכלל המנחה בדבר קיזוז הפסד הון, לפיו "סכום הפסד הון שהיה לאדם בשנת מס פלונית ואילו היה ריווח הון היה מתחייב עליו במס, יקוזז תחילה כנגד ריווח ההון הריאלי וכל שקל חדש של היתרה יקוזז כנגד שלושה וחצי שקלים חדשים של סכום אינפלציוני חייב...". משמע, הפסד הון, שאילו היה רווח היה פטור ממס אינו בר קיזוז.

כך יכולה להישמע הטענה, כי הפסד שמקורו בירידת שער המט"ח (תיסוף) אינו יכול לקזז רווח הון מנייר ערך אחר, שכן אילו היה רווח היה נחשב לסכום אינפלציוני פטור.

נשאלת השאלה, מהם, אם כן, יחסי הגומלין בין הוראות סעיף 88 לפקודה לבין הוראת סעיף 92(א)(1) לפקודה ובפרט האם הוראות סעיף 92 לפקודה חלות בעת חישוב רווח הון לפי סעיף 88 לפקודה מנייר ערך יחיד. כך למשל, האם, ניתן להכיר בדוגמה השנייה מעלה בהפסד בסך 40 ₪, כהפסד הון לצרכי מס. באופן דומה, האם יש להתחשב בחלופה השלישית בירידת ערך הדולר (תיסוף) ובהקטנת רווח ההון ל-20 ₪, או שמא להעמידו על 70, לפי הנוסחה: $100 * (1.2 - 1) * 3.5$.

נבחן את הוראות אלו לפי שלוש דוגמאות. דוגמה ראשונה - נניח שנרכשו בבורסה 100 יחידות של נייר ערך זר, אשר ערכו במועד הרכישה היה 1 דולר, ושער החליפין של הדולר היה 4 ש"ח. לאחר שנה נמכרו כל היחידות, אשר ערכן במועד המכירה היה 1.2 דולר, ואילו שער החליפין של הדולר היה 4.5. במצב כזה החישוב יהיה כדלקמן:

תמורה:	540 (= 100 * 1.2 * 4.5)
מחיר מקורי	400 (= 100 * 1 * 4)
רווח הון	140
סכום אינפלציוני	50 (= 400 * (4.5/4 - 1))
רווח הון ריאלי	90

דוגמה שניה - אותו מקרה, כאשר שער החליפין של הדולר במועד המכירה היה 3. במצב כזה, ניתן לטעון שלא קיים סכום אינפלציוני כלל, מאחר שמונח זה מוגדר בתור "סכום שבו עולה יתרת המחיר המקורי המתואם על יתרת המחיר המקורי", בעוד במקרה זה המחיר המקורי המתואם דווקא נמוך מהמחיר המקורי. את חישוב רווח ההון צריך לבצע לפי הכללים.

תמורה	360 (= 100 * 1.2 * 3)
מחיר מקורי	400 (= 100 * 1 * 4)
הפסד הון	(40)

דוגמה שלישית - אותו מקרה, כאשר שער החליפין של הדולר במועד המכירה היה 3.5. גם במצב כזה,

שער המט"ח. יודגש, כי פסק הדין עסק בפרשנות הוראת סעיף 92(א)(1) לפקודה.

פסק דין בראל (2014)

בעניין בראל (ת"מ 137-07) הגישה הנישומה תובענה ייצוגית כנגד רשות המיסים. הנישומה הפקידה סכום בפיקדון בנקאי הצמוד לשער הדולר. הבנק ניכה לנישומה מס במקור על הריבית שנצברה לטובתה, על אף שסכום הקרן של הפיקדון ירד, עקב ירידת שער הדולר. בתביעתה טענה הנישומה, כי למעשה הפסידה במונחים שקליים, ואין מקום לחייבה במס. רשות המסים טענה, בדומה לעניין כלל פיננסים, כי יש לחלק את התשואה על קרן הפיקדון לשני מרכיבים: האחד, הפסד שנגרם לנישומה בשל ירידת שער החליפין של הדולר; והשני, התשואה שנצמחה לה מהריבית על הפיקדון. הרשות טענה כי לפי הוראות סעיף 9(13) לפקודה, הפרשי שער חיוביים פטורים ממס, ועל כן אין זכאות לקיזוז הפסד מהפרשי שער, זאת, בהתאם לעקרון הקבוע בסעיפי הקיזוז בפקודה, לפיהם אין לקזז הפסדים שאילו היו רווחים לא היו חייבים במס. בית המשפט, גם הפעם בפסק דין מפי כב' השופט אלטוביה, קיבל את עמדת הרשות, וקבע כי הפקודה מבחינה בין הכנסה מריבית לבין הכנסה מהפרשי הצמדה, ולראיה, שיעור המס על הכנסה מריבית, אשר כקבוע בסעיף 125ג לפקודה, לא יעלה על 25%, בעוד על הכנסה מהפרשי הצמדה קיים פטור ממס, כאמור בסעיף 9(13) לפקודה. גם במישור המהותי-כלכלי, קבע בית המשפט כי קיימת הבחנה

עיון בפסקי הדין האחרונים, מלמד, כי הבחנה זו לא מוצתה עד תום ועל כן ניתן לדעתנו לבצע הבחנה ראויה בין חישוב רווח ההון/הפסד ההון של נייר בודד, המתבצע לפי סעיף 88 לפקודה, לבין קיזוז הפסד שמקורו בירידת שער המט"ח בנייר ערך אחד אל מול רווח הון שמקורו בנייר ערך אחר, המתבצע לפי סעיף 92(א) לפקודה..

פסק דין כלל פיננסים (2014)

בעניין כלל פיננסים (ע"מ 13-02-13485) עסקה הנישומה בניהול תיקי השקעות, לרבות מסחר בניירות ערך זרים. בחישוב רווחי ההון של לקוחותיה לצורך ניכוי מס במקור, הביאה הנישומה בחשבון גם הפסדים שמקורם בירידה בשער המט"ח, וקיזזה אותם כנגד רווחים אחרים. פקיד השומה, לעומתה, טען כי לעניין קיזוז הפסדי הון במכירת ניירות ערך זרים, קיימים במכירה שני מרכיבים – נייר הערך, ושער המט"ח, ורק ההפסד בגין המרכיב הראשון יותר בקיזוז. בית המשפט, בפסק דין מפי כב' השופט אלטוביה, קיבל את גישת פקיד השומה, לפיה במכירת נייר ערך זר גלומים למעשה שני נכסים: נייר הערך עצמו, ומטבע החוץ בו נקוב נייר הערך, כאשר קיימים גורמים שונים המשפיעים על כל אחד מנכסים אלו, וכן ניתן למדוד רווח והפסד של כל אחד מהם באופן עצמאי. לפי גישה זו היות שרווח הנוצר מעליית שער המט"ח נחשב לסכום אינפלציוני שאינו חייב במס, אין להעניק זכות קיזוז בגין ההפסד הנובע מירידת

זרים ונגרמו להם הפסדים עקב ירידת שער החליפין של המט"ח, אותם הם ביקשו לקזז כנגד רווחי רווחי הון אחרים מכוח סעיף 92(א) לפקודה.

בית המשפט, בראשות כב' השופט אלטוביה, חזר בפעמים אלו על דבריו בעניין **כלל פיננסים**.

בעניין **מוזס** נדונה לראשונה ובעיקפין סוגיה נוספת - כיצד יש לחשב את ריווח ההון הריאלי במכירה בה נוצר רווח הון ושער החליפין ירד בין מועד הרכישה למועד המכירה. הנישומים הציגו את הדוגמא הבאה: נישום רכש נכס ב-100 ש"ח ומכר את הנכס ב-130 ש"ח כאשר בתקופה בה החזיק בנכס ירד המדד בשיעור 20%. לטענת המערערים בדוגמא זו חב הנישום במס רווחי הון בגין ההפרש בין התמורה (130 ש"ח) לבין יתרת המחיר המקורי המתואם ובסה"כ 50 ש"ח (מתוכם 20% בגין ירידת המדד).

השופט **אלטוביה** קובע כי אכן, בגין הרווח מעליית שער נייר הערך (מ-80 עד 130) יחויב הנישום במס רווחי הון, בעוד בגין ירידת שער מטבע החוץ ביחס לשקל (מ-100 ל-80) אין הנישום זכאי לקיזוז ההפסד. כלומר, בית המשפט סבור כי על אף הגדרת "סכום אינפלציוני" בסעיף 88 לפקודה, המדברת על מצב של עלייה בלבד, תיתכן פרשנות של סכום אינפלציוני שלילי. יחד עם זאת, פקיד השומה ציין כי במקרה כגון זה הוא נצמד להגדרת "רווח הון" שבסעיף 88 לפקודה, שהיא "הסכום שבו עולה התמורה על יתרת המחיר המקורי", מבלי להזדקק להוראות סעיף 92 לפקודה. בכך יש לכאורה הקלה עם הנישומים, שכן פקיד השומה מתעלם מהסכום האינפלציוני השלילי, ובאופן זה

בין שני סוגי ההכנסות. בהקשר לכך, בית המשפט ציין, כי אין בפקודה הוראה העוסקת בקיזוז הפסד שאילו היה רווח היה חייב במס כהכנסה פאסיבית בישראל (סעיף 29 לפקודה, מאפשר לקזז הפסד שהיה מחוץ לישראל ושאילו היה רווח היה חייב במס כהכנסה פאסיבית). ולכן, ממילא, נראה כי בהעדר הוראה לעניין זה לא ניתן לקזז הפסד הנגרם משחיקת שער הדולר בפיקדון הצמוד לשער הדולר. בית המשפט הוסיף, וקבע, עוד כי לפי העיקרון הקבוע בסעיפים 28 ו-92 לפקודה, אין לקזז הפסד שאילו היה רווח היה פטור ממס, ועל כן, ככל שהפרשי ההצמדה בפיקדון פטורים ממס, אזי לא ניתן יהיה לקזז הפסד הנובע מהם.

ראינו לנכון לציין טענה נוספת של הנישומה, אשר נדחתה אף היא על ידי בית המשפט. המונח "ריבית" מוגדר בחוק הריבית כ"כל תמורה הניתנת בקשר עם מילווה ויש בה משום תוספת לקרן.... למעט כל סכום המתווסף לקרן עקב תנאי הצמדה לשער החליפין". הנישומה טענה שיש ללמוד מהגדרה זו שרק כאשר יש תוספת לקרן, יש להפריד בין הנכסים. בית המשפט דחה כאמור את הטענה וקבע כי במונח "תוספת לקרן" גלום כל שינוי בקרן, בין חיובי ובין שלילי.

פסק דין נכסי ארקין (2014) ופסק דין מוזס (2015)

בפסק דין נכסי ארקין (ע"מ 1575-09-12 + ע"מ 1629-09-12 ובפסק דין מוזס (ע"מ 53703-09-12 + ע"מ 54172-09-12), מכרו הנישומים ניירות ערך

ההון הסופי, ואין צורך לחשב סכום אינפלציוני ורווח הון ריאלי.

אם ערכו של נייר הערך ירד במונחי המטבע הזר, וההפסד גדל כתוצאה מירידת המטבע הזר, יש לבדוד את ההפסד כתוצאה מירידת ערכו של נייר הערך, על ידי הכפלת ההפסד במט"ח בשער החליפין של המט"ח ביום המכירה. הפסד ההון המותר בקיזוז יהיה בסכום זה. הטבלה הבאה תסכם את ממצאנו:

נכס בסיס (רווח במט"ח)	נכס בסיס (הפסד במט"ח)	
חישוב רגיל (סכום אינפלציוני המחושב לפי שע"ח). במידה ונוצר רווח הון שקלי, הסכום האינפלציוני יכול לאפס אותו, אך לא ייצור הפסד ריאלי.	חישוב רגיל (סכום אינפלציוני המחושב לפי שע"ח פטור).	שע"ח עולה
ההפסד במט"ח כפול שע"ח יום מכירה	שע"ח יום מכירה פחות שע"ח יום רכישה. במידה ונוצר הפסד הון שקלי, לא ניתן יהיה להכיר בו, ורווח ההון יהיה למעשה אפס.	שע"ח יורד
ההפסד במט"ח כפול שע"ח יום מכירה	שע"ח יום מכירה פחות שע"ח יום רכישה	שע"ח לא משתנה

המחיר המקורי אינו נשחק כתוצאה מירידת שער החליפין, ורווח ההון אינו גדל.

סיכום ומסקנות

עיננו הרואות אפוא, כי בית המשפט המחוזי, בראשות השופט אלטוביה, דן בפרשנות סעיף 92(א)(1) לפקודה וקבע פה אחד, כי בעת מכירת נייר ערך, הפסד הון הנובע מירידת שער החליפין, אינו הפסד בר קיזוז כנגד רווחי הון אחרים, או כנגד הכנסות מריביות או דיבידנדים שמקורם בניירות ערך.

יחד עם זאת, פסיקת בית המשפט לא דנה במישרין באופן חישוב רווח ההון בגין נייר ערך בודד כאשר חלה עלייה בערך הנייר ומנגד שער החליפין יורד (תיסוף). ראינו בהקשר לכך, שעמדת רשות המיסים, כמשתקף מדבריה בעניין **מוזס**, היא כי ירידת שער החליפין אינה שוחקת את המחיר המקורי. מכל מקום אנו סבורים, כי נוכח ההוראות הברורות בסעיף 88 לפקודה ובכללים יש לחשב את רווח ההון בנייר הבודד במנותק מהוראות סעיף 92 (א) לפקודה.

משמעות הדברים היא כדלקמן:

אם ערכו של נייר הערך עלה במונחי המטבע הזר, אך כתוצאה מירידת המטבע הזר, התוצאה השקלית היא הפסד (כמו בדוגמא השנייה דלעיל) – למעשה רווח ההון הוא אפס.

אם ערכו של נייר הערך עלה במונחי המטבע הזר, ולמרות ירידת המטבע הזר עדיין נוצר רווח הון שקלי נומינלי (כמו בדוגמא השלישית דלעיל) – זהו רווח

נשמח לסייע בשאלות והבהרות נוספות, עו"ד
(רו"ח) מאורי עמפלי, עו"ד מיכל זנקו, עו"ד
(כלכלן) אדי רשקובן ועו"ד (חשבונאות) שי ארז.
הנכם מוזמנים לקרוא מאמרים ועדכונים נוספים
באתר המשרד www.ampeli-tax.co.il.
אין באמור ברשימה זו כדי להוות חוות דעת ו/או
ייעוץ משפטי בסוגיות הנידונות ובכל אופן מומלץ
להתייעץ עם מומחה מס לפני נקיטת צעדים
משפטיים ו/או אחרים המסתמכים על רשימה זו.